

4. Вівчарство України / УААН, Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства; Іовенко В.М., Польська П.І., Антонєць О.Г. та інш. - К.: Аграрна наука, 2006. - 615 с.

5. Даниленко Г.К., Шинкаренко І.С. Багатоплідність каракульських і мериносових овець // Ветеринарна медицина України. - К. - 1996. - № 5. - С.28-31.

6. Николаев А.И. Овцеводство // М.: Сельхозгиз. - 1960. - 385 с.

7. Ноздрачев И.Ф. Увеличение плодовитости овец // Советская зоотехния - 1951. - № 1. - С. 12-16.

УДК 636.32/.38.082.2

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ВІВЦЕМАТОК ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ

О.А. Кобзарь, аспірантка^{1*}

Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова
„Асканія-Нова” - Національний науковий селекційно-
генетичний центр з вівчарства

Викладено результати досліджень молочної продуктивності вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи в залежності від лінійного походження тварин та їх живої маси. Наведені зв'язки молочної продуктивності з живою масою вівцематок та настригом митої вовни. Встановлено, що максимальною молочністю характеризуються тварини з живою масою в межах 61-70 кг; між величинами живої маси, настригу митої вовни та молочності тісних зв'язків не виявлено.

Ключові слова: асканійські тонкорунні матки, молочність, продуктивність, жива маса, взаємозв'язок.

Протягом останніх п'ятнадцяти років вівчарство України характеризується кризовим становищем: зменшилося поголів'я тварин, знизилася їх продуктивність і показники відтворення, галузь залишається збитковою [9]. Отже, у цій ситуації на перший план постає питання збільшення чисельності поголів'я та його якісного вдосконалення, яке багато в чому залежить від правильного вирощування молодняку, особливо в підсисний період. Оскільки

¹) Науковий керівник - кандидат с.-г. наук Жарук П.Г.

молочність маток - важливий фактор, що забезпечує ріст та розвиток ягнят в перші 1,5-2 місяці їх життя, то під час племінної роботи з вівцями селекціонерам необхідно особливу увагу приділяти добору і підбору окремих тварин за молочністю [7,10]. Молочна продуктивність належить до основних факторів, що сприяють збереженню ягнят, бо в перші дні після народження молоко є єдиним джерелом харчування. Саме її рівень в підсисний період має домінуючий вплив на прояв ознак скоростиглості та конституційної міцності тварин, м'ясної та вовнової продуктивності [1].

Молочність овець залежить від багатьох факторів. Найвпливовішими з них є: породність, годівля і утримання, вік тварини, місяць лактації, кількість ягнят, що вигодовує матка [6].

Тисячоліттями відбувався природній відбір, за якого високомолочні вівці вибували із стада і не відтворювалися внаслідок того, що лактація овець, яких не доять, припиняється з відлученням ягнят, в той час, як у високомолочних маток молочна залоза продовжує функціонувати і після відлучення. Це викликає, зазвичай, запалення, мастити, атрофію молочної залози, що унеможлиблює подальше перебування такої тварини в племінному ядрі [2].

Визначено, що породи овець з односторонньою продуктивністю, як, наприклад, вовнові мерини або м'ясні соутдауни мають нижчу молочність, ніж вівці з подвійною продуктивністю - кросбреди, цигайські та ін. За даними Д.М. Охотіної вівцематки асканійської тонкорунної породи мають високу молочність [7].

Багато науковців досліджувало питання впливу віку вівцематок на молочну продуктивність: А.А. Гузун на цигайських вівцях, Д.М. Охотіна на асканійських тонкорунних, В.Я. Смирнова на романівських та ін [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]. За результатами їх робіт вікова мінливість молочності овець різних порід і при різних умовах годівлі та утримання неоднакова.

Ряд наукових праць з вівчарства присвячені визначенню величини взаємозв'язків між показниками вовнової та молочної продуктивності [2, 5, 6, 7]. Багато спеціалістів з вівчарства вважають, що підвищена вовнова продуктивність несумісна з високою молочною продуктивністю. В результаті такої думки в племінній роботі з тонкорунними породами овець селекція за молочністю не проводилася. Ознаці молочності не приділяється значної уваги і в інструкції з бонітування овець.

Не дивлячись на це, вовновість і молочність пов'язані між собою і обумовлені спільною спадковою основою, морфологічною структурою і фізіологічними функціями одного і того самого організму. Вони є кінцевим біологічним продуктом взаємодії організму з умовами навколишнього середовища і головним чинником тут є рівень годівлі.

Тому деякі фахівці вважають, що ці два види продукції конкурують у розподіленні корму, в результаті чого одна розвивається за рахунок іншої [2]. В. Груєв писав, що вовновість овець коливається, головним чином, у залежності від годівлі, а не від функції молочної залози. За умов повноцінної збалансованої годівлі овець травна система (за будовою та функціями) здатна забезпечити організм поживними речовинами як для нормального росту вовни, так і для нормальної функції молочної залози. Цього ж висновку дійшла Д.М. Охотіна, досліджуючи молочну продуктивність овець асканійської тонкорунної породи: „Висока молочність тонкорунних маток, яка дозволяє вирощувати добре розвинених ягнят при повноцінній годівлі, не суперечить отриманню високих настригів доброякісної вовни; недостатня годівля підсисних вівцематок сильніше відбивається на зниженні вовнової продуктивності, ніж на молочності” [7].

Висока молочність маток є не тільки бажаною, але й необхідною ознакою, за якою, на рівні з іншими господарсько-корисними ознаками, можна і потрібно оцінювати тварин при веденні селекційно-племінної роботи. У зв'язку з цим виникла необхідність дослідити рівень молочної продуктивності овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи, в тому числі в розрізі основних ліній та споріднених груп. Вивчити ступінь взаємозв'язку молочної з живою масою на сучасному етапі селекції з метою подальшого ефективного ведення племінної роботи.

Матеріал і методика досліджень. Дослідну роботу проводили на вівцях таврійського типу асканійської тонкорунної породи ДПДГ „Асканійське” Каховського району Херсонської області. Умови утримання і годівлі для всіх тварин були ідентичними, поживність раціону становила 1,7 кормових одиниць.

При проведенні експерименту враховували такі показники: жива маса ягнят при народженні, кг; жива маса ягнят у 20-денному віці, кг; абсолютний приріст живої маси ягнят, як різниця між живою масою у 20-денному віці та при народженні, кг; молочність вівцематок - за показником абсолютного приросту ягнят, збільшеного на коефіцієнт „5” (витрати молока на 1 кг приросту живої маси), визначали умовну молочність, кг.

У піддослідних вівцематок жива маса була визначена під час бонітування на початку травня. Зважування проводили вранці до годівлі тварин.

Біометричну обробку результатів досліджень проводили за алгоритмами М.О. Плохінського з використанням ПЕОМ та програми Microsoft Excel.

Результати досліджень. У результаті вивчення впливу рівня молочної вівцематок на розвиток потомства встановлено, що середньодобові прирости, а отже, і абсолютний приріст живої маси

ягнят залежать від типу їх народження (табл. 1). Так, ягнята з двійневого приплоду поступалися одинакам за абсолютними приростами до 20-денного віку в середньому на 24,6% (що обумовлене відповідними середньодобовими приростами), окрім молодняку спорідненої групи 1577, де одинаки розвивалися повільніше, ніж двійні на 14,3%. Найбільша різниця за цим показником між одинаками та двійнями лінії 224 (на 31,1%), найменша - спорідненої групи 227 (на 20,0%). При цьому середньодобові прирости приплоду вівцематок з двійневими ягнятами у порівнянні з одинаками були більшими майже у півтора рази (548 проти 367 г). Умовна молочна продуктивність за 20 днів лактації у вівцематок з одинаками склала 36,8 кг, з коливаннями 27,0-39,1 кг у тварин споріднених груп 1577 і 0058 відповідно. Середня молочність вівцематок з двійневими ягнятами становила 54,9 кг з амплітудою коливань в межах від 51,0 у 224 лінії до 63,0 кг у тварин спорідненої групи 1577. Виходячи з того, що матки спорідненої групи 1577 з одинаками мають найнижчу молочність, а з двійнями - найвищу, можна зробити висновок, що вони мають високий генетичний потенціал, розкриття якого стимулюється двійневим приплодом. У середньому матки, що об'ягнілися двійневими ягнятами, мають на 49,2% більшу молочність, проте на кожне ягня із двієнь припадає на 25,4 % менше молока, ніж на одинака.

Плодючість та молочна продуктивність маток у певній мірі пов'язані з величиною їх живої маси (табл. 2). Встановлено, що максимальний показник плодючості має група вівцематок з живою масою в межах 61-70 кг - 146,3 %. Згідно програми селекції асканійської тонкорунної породи овець на 2003-2010 роки, вівцематки повинні мати високі показники живої маси - 70-75 кг і більше, проте нами доведено, що такі тварини мають нижчий рівень плодючості на 12,1%, ніж вівцематки з живою масою 61-70 кг. Оскільки молочність прямо пропорційно пов'язана з плодючістю, то й вона буде вищою у вівцематок другої групи. Різниця між молочною продуктивністю вівцематок з живою масою до 60 кг і в межах 61-70 кг становить 23,3% ($P > 0,99$), а між групою 61-70 кг та групою більше 70 кг - 13,8% ($P > 0,99$). З огляду на кількісне розподілення маток по групах, можна зауважити, що, окрім лінії 224 та спорідненої групи 227, де відсоткове співвідношення вівцематок з живою масою в межах 61-70 кг і 71 кг і вище майже однакове, у більшості тварин жива маса перевищує позначку 70 кг. Це підкреслює унікальну особливість овець асканійської тонкорунної породи - їх величину.

Таблиця 1. Прирости живої маси ягнят та молочність вівцематок основних ліній

Показник		Лінія						Середнє
		224	227	369	0517	1577	0058	
Абсол. приріст, кг	n	39	14	15	21	4	5	-
	одинаків	7,4±0,33	7,0±0,44	7,7±0,40	7,5±0,53	5,4±1,15	7,8±1,41	7,3±0,13
	n	52	14	12	14	14	6	-
	двійнь	5,1±0,22	5,6±0,36	5,6±0,20	5,8±0,42	6,3±0,94	5,7±0,23	5,5±0,07
	середнє	6,1±0,22	6,3±0,31	6,8±0,31	6,8±0,39	6,1±0,77	6,7±0,70	6,4±0,15
С/добовий приріст, г	одного ягняти	370±20	350±20	385±20	375±30	270±60	390±70	367±20
	приплоду1 вівцем.	510±10	560±20	560±10	580±20	630±50	570±10	548±10
	середнє	426±10	420±20	435±20	426±20	499±40	458±40	433±10
Молочність, кг	n	39	14	15	21	4	5	-
	з одинаками	37,0±1,66	35,0±2,22	38,5±2,02	37,5±2,67	27,0±5,73	39,1±7,07	36,8±2,18
	n	26	7	6	7	7	3	-
	з двійнями	51,0±2,50	56,0±4,98	56,0±2,10	58,0±2,74	63,0±9,81	57,0±3,49	54,9±2,61
	сер.	42,6±1,27	42,0±2,01	43,5±1,86	49,9±2,13	42,6±7,60	45,8±3,41	43,3±1,04

Разом з тим, величина коефіцієнту кореляції між молочністю та живою масою вказує на відсутність зв'язку між цими ознаками ($r=0,027$). При розподіленні вівцематок на групи з різною плодючістю (з одинаками та двійневим приплодом) напрямок зв'язку між молочною продуктивністю та живою масою змінився: $r=+0,08$ і $r=+0,014$.

Таблиця 2. Молочна продуктивність маток з різною живою масою

Лінії	Вівцематки з живою масою 51-60 кг			Вівцематки з живою масою 61-70 кг			Вівцематки з живою масою 71 і більше		
	n	Плодючість, %	молочність, кг	n	Плодючість, %	молочність, кг	n	Плодючість, %	молочність, кг
224	8	137,5	32,2±3,00	27	148,1	47,3±2,42	25	136,0	44,0±2,30
227	3	166,7	47,1±2,25	8	125,0	44,6±5,73	8	112,5	36,5±5,44
369	2	100,0	39,6±2,80	3	166,7	50,9±6,10	13	123,1	43,0±2,62
0517	1	100,0	28,6	11	127,3	44,8±3,85	13	130,8	42,2±3,38
1577	1	100,0	27,0	4	200,0	72,1±16,42	6	150,0	38,9±6,40
0058	2	200,0	58,4±5,20	1	200,0	53,0	5	100,0	39,2±7,06
Разом	17	140,9	37,2±3,22	54	146,3	48,5±2,18	70	128,6	41,8±1,47

Щодо зв'язку рівня вовнової продуктивності з молочністю, то визначений коефіцієнт кореляції між настригом митої вовни та молочністю по всій групі вівцематок вказує на слабкий негативний взаємозв'язок ($r=-0,237$). Зв'язок між цими показниками окремо по вівцематкам з одинаками та двійнями слабкий позитивний ($r=+0,108$ і $r=+0,044$ відповідно).

Висновки. Молочна продуктивність вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи з ягнятами-одинаками становить 36,8кг, з коливаннями від 27,0 до 39,1 кг, з двійневими - 54,9 кг з коливаннями від 51,0 до 63,0 кг або 1,84 та 2,75 кг на добу відповідно.

Кращому прояву генетичного потенціалу молочної продуктивності маток сприяє двійневий приплід. Вівцематки, що об'ягналися двійнями, мають на 49,2% більшу молочність, ніж вівцематки з одинаками.

Найвищі показники плодючості та молочної продуктивності мають вівцематки, жива маса яких знаходиться в межах 61-70 кг.

Тісних взаємозв'язків між величиною живої маси, настригом вовни та молочністю не виявлено, що може бути наслідком інтенсивного добору вівцематок за комплексом ознак.

Список використаної літератури

1. Бессєдін О.В. Молочна продуктивність вівцематок таврійського типу // Вівчарство: Міжвід. темат. наук. зб. - Н.Каховка: „Пиел” - 2006. - Вип. 33. - С. 10-12.
2. Груев В. Корреляция между молочностью, шерстностью и живым весом овец. Журн. «Международ. сельскохозяйственный журнал». - №2. - 1959. - С. 109-119.
3. Деревщикова И.Д., Шарапова Л.Г., Быстрова Н.Г. Молочная продуктивность романовских маток разного возраста // Овцы, козы, шерстяное дело. - №1. - 2000. - С. 25.
4. Жарук П.Г., Заруба К.В. Іванина О.П. Молочність вівцематок заводських стад цигайських овець. Вівчарство: Міжвід. темат. наук. зб. - Н.Каховка: „Пиел” - 2007. - Вип. 34. - С. 13-18.
5. Мугниев П.Ф. Молочная продуктивность кроссбредных овец в типе советской мясошерстной породы // Овцы, козы, шерстяное дело. - №1. - 2006. - С. 30-33.
6. Овцеводство. Том I. Под ред. Г.Р. Литовченко, П.А. Есаулова, М.: «Колос», - 1972. - С. 379-383.
7. Охотина Д.Н. Молочная продуктивность асканийских тонкорунных овец. Дис. на соиск. учен. степени канд. с.-х. наук. Аскания-Нова, 1959. - 112 с.
8. Пічуріна О.М. Лактаційна активність вівцематок дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи // Науковий вісник ЛНАВМ ім. С.З. Гжицького. - Том 9. - №2 (33), частина 3. - 2007. - С. 54-57.
9. Програма селекції асканійської тонкорунної породи овець України на 2003-2010 роки. К. - 2003. - 39 с.

10. Херремов Ш.Р., Виноградова М.А. Молочная продуктивность каракульских овец в Туркменистане // Овцы, козы, шерстяное дело. - №1. - 2003. - С. 30-31.

УДК 636.32/38. 636. 082.

ВОВНОВА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ФІЗИКО-МЕХАНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ВОВНИ ЯРОК НОВИХ ЛІНІЙ ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ ОТРИМАНИХ ВІД РІЗНИХ ТИПІВ ПІДБОРУ

О.М. Крилова

Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф.Іванова "Асканія-Нова" - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Викладено результати досліджень вовнової продуктивності та фізико-механічних властивостей вовни ярок нових ліній 224,369,1577 таврійського типу асканійської тонкорунної породи з урахуванням внутрішньолінійного та міжлінійного типів підбору. Показано, що ярки внутрішньолінійного походження лінії 1577 мали вірогідну різницю у порівнянні з ровесницями ліній 224 та 369 за настригом немитої вовни, настригом чистої вовни, виходом чистої вовни, коефіцієнтом вовновості та сортовим складом рун.

Ключові слова: вівці, тип, лінія, вовна, продуктивність, настриг. Сучасний стан галузі вітчизняного вівчарства в Україні потребує підвищення продуктивності та поліпшення її якості за рахунок перспективних і високопродуктивних порід, типів, ліній тварин [1,2]. В племзаводі "Асканійське" Каховського району Херсонської області розводяться нові австралізовані лінії 224,369,1577 таврійського типу асканійської тонкорунної породи. З появою нових ліній овець важливим є вивчення їх поєднання та повторення найбільш вдалих варіантів у подальшій селекційно-племінній роботі, оскільки продуктивність тварин, одержаних від вдалого поєднання,